CZU: 159.9.019.4:616.6:159.922.1 **DOI:** https://doi.org/10.5281/zenodo.7361340

INTERFERENȚELE DINTRE ATITUDINILE FAȚĂ DE PARENTALITATE SI INTENȚIILE REPRODUCTIVE LA TINERI

Galina PRAVIȚCHI, Tatiana-Mirela CEBAN
Republica Moldova

Prezenta lucrare este centrată pe interferențele dintre atitudinile față de parentalitate si intențiile reproductive la tinerii din Republica Moldova. Datele sunt interpretate prin intermediul cadrului teoretic și empiric al Teoriei Comportamentului Planificat. Rezultatele sugerează că normele subiective, atitudinile față de parentalitate și controlul perceput al comportamentului sunt relevante pentru apariția și realizarea intențiilor reproductive. De asemenea, este evidențiat aportul factorilor psihologici pe acest segment. Sunt atestate anumite diferențe între bărbați și femei la nivelul intențiilor reproductive, însă cantitativ atât intențiile bărbaților, cât și a femeilor sunt dictate de factori nu doar sociologici și economici, dar și psihologici.

***Cuvinte-cheie**: intenții reproductive, comportament reproductiv, comportament planificat, norme subiective, factori psihologici, parentalitate, cuplu.*

INTERFERENCES BETWEEN ATTITUDES TOWARD PARENTHOOD AND REPRODUCTIVE INTENTIONS IN YOUNG PEOPLE

This paper is focused on the interferences between attitudes towards parenthood and reproductive intentions among young people from the Republic of Moldova. The data are interpreted using the theoretical and empirical framework of the Theory of Planned Behavior. The results suggest that subjective norms, attitudes towards parenthood and perceived behavioral control are relevant to the emergence and realization of reproductive intentions. The contribution of psychological factors to this segment is also highlighted. Certain differences between men and women in terms of reproductive intentions are attested, but quantitatively both men's and women's intentions are dictated by factors not only sociological and economic, but also psychological ones.

***Keywords:** reproductive intentions, reproductive behavior, planned behavior, subjective norms, psychological factors, parenthood, couple.*

Introducere

Ultimii ani sunt caracterizați de o evoluție rapidă în domeniul tehnologic, social, profesional și economic, ceea ce influențează schimbarea atitudinilor și principiilor de viață al oamenilor. Aceasta se observă și în intențiile reproductive la tineri, fiind într-o scădere considerabilă, precum și în atitudinea față de rolul parental. Un studiu din 2018 menționează că dinamica fertilității în Republica Moldova este în scădere, deși aici se înregistrează nivelul cel mai

înalt de fertilitate din Europa de Est, datorată de prevalența populației rurale, care folosește metodele tradiționale de contracepție [1].

Totuși, aceste schimbări au fost asociate cu modificări la nivelul social și cultural, și anume că în prezent tinerii se focusează mai mult pe avansarea în carieră și dezvoltarea proprie, amânând procesul de parentalitate [2]. Ideea de familie nu mai este una principală, întrucât nu asigură avantajele din trecut (de exemplu, siguranță financiară, statut social favorabil) și nu mai este văzută ca unica sursă de fericire și împlinire, primordială fiind satisfacerea nevoilor de autoactualizare.

Intențiile reproductive nu pot fi etichetate drept o necesitate pur biologică. La baza acestora se află anumite credințe, fie impuse de societate, fie descoperite prin dezvoltare personală. Majoritatea studiilor [3, 4] cercetează mai mult factorii care influențează atitudinea femeilor față de parentalitate. Printre aceștia se evidențiază dorința de a-și construi o carieră, care de cele mai multe ori rezultă într-un conflict cu familia formată sau în formare; urmat de statutul lor economic, care are o pondere semnificativă pentru femei în decizia de a avea un copil. Acest studiu își propune să analizeze interfererențele dintre atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive la tinerii din Republica Moldova, având la bază modelul teoriei comportamentului planificat.

Teoria comportamentului planificat (TCP) este un model teoretic dinamic, în sensul că variabilele care o formează se pot schimba pe parcursul vieții, care urmează să explice un comportament intenționat într-un context specific [5]. Prin urmare, decizia de a avea sau nu un copil este constituită din trei variabile. Prima este denumită **atitudine** care poate fi pozitivă sau negativă, în dependență de experiența care a format-o. A doua variabilă este **norma subiectivă** care se bazează pe credințele societății. A treia este **controlul perceput** care reprezintă cât de mult o persoană crede că poate sau nu poate manifesta un comportament [6]. Așadar, dacă persoana are o atitudine pozitivă față de ideea de a avea un copil, dacă decizia ei este apreciată și încurajată de cei apropiați și dacă are un nivel ridicat de control perceptiv, adică într-adevăr crede că poate să o facă, intențiile sale reproductive pot ajunge la etapa comportamentului reproductiv.

După cum am menționat anterior, anumite experiențe de viață ale individului stau la baza formării atitudinilor sale. Aceste atitudini formează sau stopează intențiile, iar acestea la rândul lor influențează comportamentul. Atitudinile sunt una din componentele dinamice în TCP, ceea ce înseamnă că ele pot fi influențate de interacțiunile zilnice. Respectiv, acestea ajută la crearea opiniilor despre fertilitate, care țin de comportament reproductiv, partener, relații romantice, avort și altele. Mecanismul de funcționare al atitudinilor este relativ simplu. Având două categorii: pozitive și negative, putem prognoza

intențiile și comportamentul individului în baza categorizării. Dacă așteptările de la naștere sunt pozitive atunci probabilitatea că va apărea intenția reproductivă e mai mare. Și invers, dacă individului îi este străină ideea de a avea copil sau a avut experiențe care i-au format o atitudine negativă, probabilitatea de formare a intențiilor reproductive scade [2].

Au fost definiți o serie de ,,factori de fundal" care influențează procesul de setare a intenției. Aceștia sunt factorii psihologici (trăsături de personalitate, emoții, valori), care pot fi influențați de normele sociale, factorii sociali (sexul, vârsta, etnia) și factorii informaționali (cunoștințele, media) [7]. O serie din acești factori vor fi prezentați în secțiunea de analiză statistică a datelor.

Metodologia cercetării

Scopul acestei cercetări rezidă în studierea interferențelor dintre atitudinile față de parentalitate si intențiile reproductive la tineri.

Eșantionul cercetării a fost constituit din 1203 subiecți de gen masculin și 1958 de gen feminin, cu vârsta cuprinsă între 14-40 ani din diferite categorii socioeconomice, din 153 de localități ale Republicii Moldova. Subiecții incluși în cercetare sunt participanți la studiul „Generații și Gen", primul și cel mai complex studiu demografic longitudinal care monitorizează schimbările demografice ce au loc în Republica Moldova.

În vederea scopului propus, s-a elaborat următoarea ipoteză:

I1. Există o relație dintre atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive la tineri.

Pentru a verifica ipoteza demersului ştiinţific propus, a fost realizată o cercetare cu caracter constatativ. În vederea determinării relației dintre atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive la tineri au fost folosite datele din cadrul studiului „Generații și Gen" în care se măsoară atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive a respondenților prin intermediul unor scale de autoevaluare [8].

Rezultate și discuții

În vederea validării ipotezei cercetării potrivit căreia există o relație dintre atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive la tineri am utilizat coeficientul de corelaţie liniară Spearman, valorile căruia sunt prezentate în tabelul ce urmează.

Tabelul 1. Relația dintre dintre atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive la subiecții cercetării

Variabilele cercetării			**Coeficientul de corelație**	**Pragul de semnificație**
Intenții de a avea copii în următorii 3 ani	-	Satisfacția de relație	0.102	< .001

Intenția de a avea copii vreodată	-	Dezacord în privința treburilor casnice	-0.156	< .001
Intenția de a avea copii vreodată	-	Dezacord în privința banilor	-0.142	< .001
Satisfacția de relație	-	Dezacord în privința treburilor casnice	-0.314	< .001
Satisfacția de relație	-	Dezacord în privința banilor	-0.340	< .001
Satisfacția de relație	-	Dezacord în privința părinților	-0.219	< .001
Satisfacția de relație	-	Dezacord în privința conceperii unui copil	-0.148	< .001
Dezacord în privința treburilor casnice	-	Dezacord în privința banilor	0.610	< .001
Dezacord în privința treburilor casnice	-	Dezacord în privința părinților	0.317	< .001
Dezacord în privința treburilor casnice	-	Dezacord în privința conceperii unui copil	0.218	< .001
Dezacord în privința banilor	-	Dezacord în privința părinților	0.332	< .001
Dezacord în privința banilor	-	Dezacord în privința conceperii unui copil	0.244	< .001
Dezacord în privința părinților	-	Dezacord în privința conceperii unui copil	0.449	< .001

Analizând rezultatele prezentate în tabelul de mai sus evidențiem o corelație semnificativă cu sens pozitiv între următoarele variabile: *intenții de a avea copii în următorii 3 ani* și *satisfacția de relație* (r=0.102; p< .001); *dezacord în privința treburilor casnice* și *dezacord în privința banilor* (r=0.610; p< .001); *dezacord în privința treburilor casnice* și *dezacord în privința părinților* (r=0.317; p< .001); *dezacord în privința treburilor casnice* și *dezacord în privința conceperii unui copil* (r=0.218; p< .001); *dezacord în privința banilor* și *dezacord în privința părinților* (r=0.332; p< .001); *dezacord în privința banilor* și *dezacord în privința conceperii unui copil* (r=0.244; p< .001); *dezacord în privința părinților* și d*ezacord în privința conceperii unui copil* (r=0.449; p< .001). Astfel, constatăm o legătură direct proporțională între variabilele cercetării.

De asemenea a fost identificată o relație semnificativă cu sens negativ între următoarele variabile: *intenția de a avea copii vreodată* și *dezacord în privința treburilor casnice* (r=-0.156; p< .001); *intenția de a avea copii vreodată* și *dezacord în privința banilor* (r=-0.142; p< .001). Potrivit rezultatelor de mai sus variabila *satisfacția de relație* prezintă o corelaţie semnificativă negativă cu următoarele

variabile: *dezacord în privința treburilor casnice* (r=-0.314; p<.001); *dezacord în privința banilor* (r=-0.340; p< .001); *dezacord în privința părinților* (r=-0.219; p< .001); *dezacord în privința conceperii unui copil* (r=-0.148; p< .001).

Astfel, rezultatele sugerează faptul că atât femeile, cât și bărbații își construiesc intențiile reproductive în jurul satisfacției de relație, dezacordurilor în privința treburilor casnice și a banilor, în jurul relației cu ambii părinți, a nivelului de fericire și a satisfacției de viață. Acești factori formează un ansamblu care se influențează reciproc și dictează în primul rând, dacă partenerii vor rămâne împreună, și doar apoi dacă vor aborda un comportament reproductiv, nu doar o intenție.

Concluzie

Aplicarea teoriei comportamentului planificat a permis analizarea procesului de formare a intenției și a comporamentului, propriu-zis, pe mai multe dimensiuni: individuală, socială, informațională și psihologică.

Studiul atitudinilor față de parentalitate și intențiilor reproductive la tineri este un subiect complex, care înglobează un ansamblu de sfere, iar această cercetare demonstrează că una din sfere de influență este acea psihologică. Fiecare intenție reproductivă este dictată, direct sau indirect, de factori de fundal precum: satisfacția de relație, capaAccesat:ea de a ameliora și diminua dezacordurile în cuplu, relația cu părinții, satisfacția de viață și nivelul de fericire personal.

Rezultatele obținute cu privire la atitudinile față de parentalitate și intențiile reproductive la tineri evidenţiază o legătură de interdependenţă între variabilele incluse în cercetare. Astfel, se atestă că acestea se manifestă ca un conglomerat de comportamente și atitudini în funcție de particularitățile psiho-individuale ale persoanele. Nu există un singur factor care ar condiționa intențiile reproductive la tinerii din Republica Moldova, și cu atât mai mult, atitudinile față de parentalitate. Cert e că aceste două dimensiuni au o corespondență biunivocă și că subiectul intențiilor și comportamentului reproductiv nu se rezumă doar la aspecte biologice, sociale și economice.

Referințe:

1. GAGAUZ, O., GRIGORAŞ, E. Dinamica fertilităţii în Republica Moldova şi ţările ex-sovietice din regiunea Europeană: convergenţe şi divergenţe. În: *Revista Calitatea Vieții*. 2018 [Accesat: 2022 Sep 26], nr.4(29), p.365-392. Disponbil la: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/82710.
2. DOMMERMUTH, L., KLOBAS, J., LAPPEGÅRD, T. Now or later? The Theory of Planned Behavior and timing of fertility intentions. In: *Advances in Life Course Research*. 2011 Mar [Accesat: 2022 Sep 29], nr.16(1), p.42–53. Disponibil la: https://doi.org/10.1016/j.alcr.2011.01.002.

3. XU, J., LI, L., MA, X-Q., ZHANG, M., QIAO, J., REDDING, SR., et al. Fertility Intentions, Parenting Attitudes, and Fear of Childbirth among College Students in China: A Cross-Sectional Study. In: *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*. 2022 Aug [Accesat: 2022 Sep 22], nr.4. Disponibil la: https://doi.org/10.1016/j.jpag.2022.07.015.
4. PHILIPOV, D. Fertility Intentions and Outcomes: The Role of Policies to Close the Gap. In: *European Journal of Population / Revue européenne de Démographie*. 2009 Nov [Accesat: 2022 Sep 22], nr.25(4), p.355-615. Disponibil la: https://doi.org/10.1007/s10680-009-9202-1.
5. LIEFBROER, AC. On the usefulness of the Theory of Planned Behaviour for fertility research. In: *Vienna Yearbook of Population Research* . 2011 [Accesat: 2022 Oct 10];9:55–62. Disponibil: https://www.jstor.org/stable/413428036.
6. AJZEN, I, KLOBAS, J. Fertility intentions: An approach based on the theory of planned behavior. Demographic Research. 2013 [Accesat: 2022 Oct 6], nr.29, p.203-232. Disponibil: https://www.jstor.org/stable/263481527.
7. BILLARI, FC, PHILIPOV, D, TESTA, MR. Attitudes, Norms and Perceived Behavioural Control: Explaining Fertility Intentions in Bulgaria. In: *European Journal of Population/ Revue européenne de Démographie*. 2009 Jul 7 [Accesat: 2022 Oct 12], nr.25(4), p.439-465. Disponibil: https://doi.org/10.1007/s10680-009-9187-9.
8. *Generations & Gender Programme*. Ggp-i.org. 2019. [Accesat: 2022 Sep 24]. Disponibil: https://www.ggp-i.org/

Date despre autori:

Galina PRAVIȚCHI, doctor în psihologie, lector universitar, Departamentul Psihologie, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

E-mail: galina.pravitchi@usm.md

ORCID: 0000-0003-0838-1218

Tatiana-Mirela CEBAN, masterandă, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova.

E-mail: cebantatianamirela@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9633-5539